

(*DAG.*); doc. de 1543 (en Macabich, *Sta. M. La M. Cron.*, 19); Baró de Maldà: «no ha passat de riure, puix que *ninguns* hem bolcat» (*Col·lBV*, 184). En algun sector de la llengua sembla haver-se permès, en temps moderns, l'ús del plural quan *ninguns*, *-nes*,⁵ equivalia, com en aquest darrer exemple, a un pronom plural. Notem que avui això és exclusiu del País Valencià i de Mallorca o de les Illes, veg. per exemple: «--- si no mos morim *ningunes*, / qui mos ha de de-partir?» (part d'una cobla mall.) i aquest altre passatge que ens dóna *AlcM* de la poetessa mall. M. Antònia Salvà (1910): «La mare, l'àngel bo de la infantesa, / *ningunes* la tenim ---». Avui, allà es pot sentir el plural en referència a objectes que tenen nom en plural: «Teniu *estisores*? —No, *ningunes*».

Notem finalment l'ús de *no ningú* 'cap', 'ni un' en doc. de 1507: «per gràtia de nostre Senyor Déu ara de present no s'ich morien sinó dos, tres, hu, e *no negú* lo die (= dia) (*DAG.*), i aquest exemple que cita *DAG.* d'Eiximenis, *Llibre de les Dones*: «un que *no és negú*», on tenim la base de la locució moderna *no ésser ningú* o *ser un noningú* 'persona de cap valor'. Un derivat parasintètic *noningunada* viu a Mallorca.

Nient m. 'no res' [Ss. XIII-XIV; *Hom. Organyà*: «co-nexem aquest segle que és *nient*» (2v7), «moltes coses e<n> macipea feites és *nient*» (2v13); Llull: «que'l món sia creat de *nient*» (*Blanq.*, *NCL* I, 282.20); «Déus --- de *nient* los ha creats» (*Merav.* III, 121); Jaume I: «així la glòria d'aquest món --- és *nient*» (*Cròn.*, *DAG.*); Reixac: «yo no matrè ma pu<n>ya³⁰ per *nient*, que vós sabets bé que él és milor cavaler que yo» (*Questa*, 5.27); les expressions: *tornar en nient* (*Hom. Organyà*, 1v14), *haver per nient* 'considerar (una cosa) sense dificultat' (Desclot, *Cròn.*, *NCL* II, 12.4; 157.4; III, 39.19, 76.5; IV, 49.3), *tenir a nient*³⁵ 'menysprear' (Llull, *Merav.* IV, 16), *ésser nient* 'no tenir cap importància o valor' (Muntaner, *Cròn.*, capítol 113, III, 52.2; Desclot, *Cròn.* III, 127.9); 1371 JMarc (§ 1258), Ll. d'Aversó (§ 1444.25), aquests dos escriuen *nien*]; mot bàsic de l'italià (*niente*), del francès (ant. *neient*, *noient*, *nient*; fr. mj. i m. *néant*) i comú també a l'occità (*nien*, *neien*, *neen*, *PDPF*). En català antic tenia molt menys ús que *res* o *nulla cosa*, i la seva aparició en relació amb idees piadoses i en general abstractes podria fer l'efecte que sigui un manlleu a l'occità o al francès. La seva etimologia continua essent problemàtica.²⁸

Nul, *nulla* adj. 'no vàlid, no existent' [*DFa.*; Lab. 1888 *nula* f.; Lab. 1839 *nullo* i *nulle* m.; Lacav. 1696 *nullo*: «Aquell contracte és *nullo*»; abans s'ha dit *nulle*: així en doc. de 1398; en Eiximenis, i en el *Consolat*, cap. VIII, ms. de Mallorca, de fi S. XIV (ed. Moliné i Brases, p. 23, n. 11 i 25)], pres del ll. *nullus* 'ningú, nul' (de *ne-ün-los*). El mateix mot llatí per via hereditària va donar *null*, *lla*, adj. 'ningú', escrit sovint *nul*³⁵ (f. *nula*), *nuyll* o *nuyll*, *-a*. És molt freqüent en tota classe de textos medievals dels Ss. XIII i XIV i es troba rambé en alguns del XV [*Hom. Organyà*, *Cost.Tort.*, Desclot, Llull, *VidesR*, Muntaner, Jaume I etc.; vegeu *DAG.* i *AlcM*]. Igual que el seu sinònim *ningú*⁶⁰

fou emprat també amb el valor d'algun': «Si s'esdevé que ella ensems ab lo marit fa *nuyll* contrayt --- tota via és entès que tot és feyt dels béns del marit e comprat» (*Cost.Tort.*, ed. Oliver, p. 233), «E si hi ha *null* parent seu, a aquell sien dades les coses [del mariner]» (*Consolat*, ed. *NCL* I, 99.13).

Derivats del cultisme *nul*, *nulla*: *Nullament* adv. 'sense efecte' [doc. de 1614 de Mall.; Lacav. 1696]. *Nullitat* [-ll-, *Consolat*, ed. Moliné, cap. XI, p. 24; Ausiàs Marc CVII.60; Lacav. etc.]. *Nullipara* 'dona, especialment no verge, la qual no ha tingut fills' (*DFa.*), compost amb *-para*, format de *pario* 'parir'. *Anullar* 'fer nul, tornar nul' [-ll-, doc. de 1357; *Consolat*: «ni per aquestes rahons lo procés no pot ésser dit nulle ni n'és *anullat*» (cap. VIII, ed. Moliné, p. 23, n. 25, ms. de Mall., de fi S. XIV; el text de l'incunable de 1494 escriu *nullat*); figura en Ausiàs Marc (*DAG.*) i en text val. de *Disputa Viudes Donz.*, 398, escrit *anullar*]. *Anullable*, *anullació* i *anullador* [Lab. 1839]; *anullament* [Ausiàs Marc CVII.31 i 59]; *anullatiu* [Lab. 1839].

Nunca (escrit també *nunqua*, algun cop *nunque*), ant. 'mai no': Apareix bastant sovint en els autors del S. XV i ja abans,²⁷ especialment en els de procedència valenciana [Eiximenis (*AlcM*); 1406 (*Parlaments a les corts cat.*, *NCL*, 69.17); StVicentF: «*nunqua* jurave Jesuchrist» (*Sermons* II, 6.3), «*nunca* fo ne serà» (ib., 23.29); *Spill*, v. 1363; Ausiàs Marc CXII, 131; *Tirant* (diversos exs. en *DAG.*); 1472 JEsteve: «*Nunqua* exia sola ---» (*DAG.*); fou usat per OPou, *TbPu.* (1575), p. 76, i inclòs per DTo. 1647: «*Nunca*, o *no mai*: Nunquam ---», però no per 1507 Busa-Nebr. i ni Lacavalleria 1696; la construcció *nunca jamés* en *Tirant* (*DAG.*) i *nunca mai* en F. Moner (*NCL* c, p. 115.8, n. 16)], del llatí NŪMQUAM, compost de NE i ŪMQUAM 'algun cop'; cf. oc. ant. *nonca*, cast. *nunca*, i fr. antic *onques*.²⁸

¹ Russell-Gebbett, *Med. Cat. Ling. Texts* (Oxford 1965): doc. de 1028-1047 «go (=jo) *no* llos vos faré» (p. 63.4); 1035-1076 «*no* vos ende faré» (p. 64.11) etc. — ² Coll i Alentorn, que ha editat aquest text, fa una llista dels exemples de *non* en volum v, 218-19. — ³ Com que els que parlen són els missatgers del rei de França i que l'expressió *bé a ayre* sembla ser un intent de reproduir el fr. *bien à aise*, és possible que *non* fos usat aquí com a forma francesa. — ⁴ Ch. Kniatzezh-Maneikis i E. Neugaard n'indiquen un exemple en el Vocabulari de llur edició de les *VidesR* (I, 166): «mas ela quan era malauta *non* volia menyar-o» (P55r1); es refereixen, a més, a un altre exemple que figura en *Blanquerna* de Llull en idèntica combinació fonètica: «aquella vinya *non* valia mas mil morabetins» (*NCL* III, 26); hi podem afegir aquest altre del *Llibre de Meravelles*: «entendre *non* podia» (*NCL* I, 56.7). — ⁵ Citem de Par, *Sintaxi cat.*, § 688, p. 234. —

⁶ Väänänen cita de V. H. Thesleff, «Yes and No in Plautus and Terence» (Societas Scientiarum Fennica, Commentationes Humanarum Litterarum XXVI, 3, Helsinki, 1960). — ⁷ Veg. *DECH* IV, 232a4ss.;